

Apie „Praktinės informatikos“ kursą

Sigitas DAPKŪNAS (VU)

el. paštas: sigitas.dapkunas@mif.vu.lt

„Praktinės informatikos“ kursas VU Matematikos ir informatikos fakultete (MIF) įvestas 2000 metais, reformavus bakalauro studijų programas. Jis skaitomas pirmo kurso studentams. Pradžioje tai buvo 2 semestrų kursas, dabar paliktas viename, rudens, semestre. Jo apimtis 1+2 (t.y. per savaitę 1 val. paskaitų ir 2 pratybų).

Kurso tikslas – supažindinti su informacinėmis technologijomis, populiariausiomis, plačiausiai naudojamomis, taikomosiomis programomis. Jame nagrinėjamos šios temos:

1. Tekstų procesoriai.
2. Elektroninių lentelių (skaičiuoklių) galimybės.
3. Pateikčių kūrimas.
4. Internet galimybės ir panaudojimas.
5. Simboliniai matematiniai skaičiavimai.

Esant metiniam kursui buvo nagrinėjami ir praktiniai duomenų bazių valdymo sistemų aspektai, bet, kursui sutrumpėjus, apsiribojama trumpa apžvalga.

Taigi, kursas susijęs su ECDL programa [1], kuri numato, ką kompiuterio vartotojas turi žinoti apie informacijos technologiją ir asmeninius kompiuterius bei kokius asmeninių kompiuterių ir populiariausios jų taikomosios programinės įrangos panaudojimo įgūdžius jis turi įgyti. ECDL programos tikslas – išvardinti faktus, kuriuos reikia žinoti, bei įgūdžius, kuriuos reikia įgyti pagal standarto reikalavimus. ECDL standarte užfiksuoti reikalavimai žinioms ir įgūdžiams, reikalingiems eiliniam kompiuterio naudotojui.

Jis taip pat susijęs su „Moksleivių visuotinio kompiuterinio raštingumo standartu“, kuriame formuluojamos moksleivių pasiekimų gairės pagal šešias temines sritis [2]:

1. Pagrindiniai darbo kompiuteriu principai ir sąvokos.
2. Informacijos tvarkymo kompiuteriu pagrindai.
3. Tekstų tvarkymas ir informacijos pateikimas.
4. Internetas ir elektroninis paštas.
5. Pažintis su skaičiuokle ir duomenų baze.
6. Socialiniai, teisiniai ir etiniai aspektai.

Yra tokio kurso priešininkų. Jų išsakomi argumentai gali būti suskirstyti į tokias grupes:

1. Toks kursas yra „per prastas“ informatikams. Teko išgirsti sakant: „ne mašiniškas ruošiamas“.
2. Panašaus turinio kurso informatikams neturi nė vienas kitas pasaulio universitetas.
3. To turėtų išmokti dar vidurinėje mokykloje (gimnazijoje).

Iš tikrųjų tokios žinios reikalingos visiems šiuolaikiniams žmonėms, tame tarpe ir informatikams, o ypač studentams. Juk paprastai referatus, kursinius, baigiamuosius darbus

ruošia patys studentai. Įsisavinus minėtas programas, paruošiama greičiau ir kokybiškiau. Juk nesmagu gauti darbą, kuriame turinys neatitinka tekste esančių skyrių ir poskyrių pavadinimų arba jame nurodyti ne tie puslapiai. O juk panaudojus tinkamas priemones, tokio dalyko paprasčiausiai būti negali!

Nemažai baigusių studijas dirba ne informacinių technologijų įmonėse. Kitiems ten dirbantiems darbuotojams dažnai iškyla klausimų, kaip su Word'u ar Excel'iu padaryti tą ar aną. Aišku jų akys visų pirma krypsta į naujai atėjusią informatiką. Manau, kad jokiam informatikui nėra malonu išgirsti: „Koks jis informatikas, jeigu iš Excel'io aš žinau daugiau negu jis“.

Vyrauja nuomonė, kad tekstų procesorius (pavyzdžiui, Microsoft Word) paprasta programa ir ja galima dirbti nesimokius. Iš tikrųjų, daug ką galima padaryti vien primityviomis priemonėmis. Bet geras instrumento įvaldymas pagreitina darbą. Žmogui, išmanančiam, kaip teisingai ruošti dokumentus, neprofesionaliai parengtas dokumentas sukelia neigiamą reakciją. Visada krenta į akis maketavimo klaidos. Gal būt popieriuje tai ne visada matoma, bet dabar neretai dokumentai platinami elektroniniu pavidalu. Kad ir man tenka kompiuteryje skaityti ne tik studentų elektroniniu paštu atsiųstus darbus, bet ir, pavyzdžiui, įstatymus.

Man sunku atsakyti į priekaištą, kad panašaus turinio kurso informatikams nėra kituose universitetuose. „Praktinės informatikos“ kurse nagrinėjamos temos įrašytos IFIP paruoštoje informacijos ir komunikacijos technologijos mokymo programoje [3]. Joje taip pat pasakyta, kad toks kursas galėtų remtis ECDL reikalavimais. Galiu nurodyti Ajovos valstijos universitetą, JAV, kur yra kursas „Įvadas į kompiuterius“, kuriame nagrinėjamos analogiškos temos [4].

Teisinga mintis, kad informacijos technologijos pagrindų reikėtų išmokti vidurinėje mokykloje. Mokyklinių informatikos programų analizė rodo, kad to ir siekiama [5]. Šiuo metu dar ne visi mokiniai mokomi šių pagrindų. Be to, skirtingose mokyklose, skirtinguose profiluose mokoma skirtingų informatikos dalykų. „Praktinės informatikos“ kurse mokoma plačiau, negu numato vidurinės mokyklos programos.

Kaip jau buvo minėta, nemažai manančių, kad kurse nagrinėjami dalykai yra „per prasti“ informatikui arba nagrinėjamus dalykus jau moka (mokėsi mokykloje, lankė kursus, pamokė draugai ar pats pasibandė). Gal todėl šio kurso paskaitų lankomumas yra žemas. Gal tam nemažai įtakos turi ir tai, kad atsiskaitymas yra įskaita, o ne egzaminas. Įskaitą gauna už visus padarytus praktinius darbus. Praktinius darbus prašoma daryti ne bet kaip, kad tik gautųsi, o „teisingai“, t.y. panaudoti tas priemones, apie kurias buvo kalbama paskaitoje.

Praktika rodo, kad nemažai studentų, nelankančių paskaitų, ne visada žino, kaip reikia daryti praktinius darbus. Tada pradėdama ieškoti, kas buvo paskaitose ir kas žino. Nemažai neatsiskaičiusių prisirenka semestro gale. Visi studentai daro tuos pačius praktinius darbelius. Taigi semestro gale jau nesunku susirasti jį padariusį draugą ir bandyti jo atliktą užduotį pateikti kaip savo. Studentai turi paaiškinti, kaip jie tą darbą darė. Kai kurie iš atsiskaitančių nustemba, kad jie nežino atsakymo į paprasčiausią klausimą. Matyt, jie taip buvo įsitikinę, kad žino ir moka viską.

Kurse ne vien mokoma naudotis programomis, bet norima, kad studentai įsisavintų sąvokas, terminologiją, suprastų idėją, o ne vien mokėtų „spaudyti mygtukus“. Ne visi

studentai nori tai suprasti. Kai kurie iš jų pasitenkina atsakymu, kad „reikia nueiti ten ir paspausti tą“, kai jų klausama paaiškinti pačią idėją. Gal tokio požiūrio susiformavimui nemažai įtakos turi tai, kad kai kurie studentai mokosi iš programos pagalbos teksto. Šiuose tekstuose paprastai papunkčiui išvardijama, kur reikia spragtelėti, ką pasirinkti, norint padaryti tą ar kitą dalyką. Juose tai natūralu, nes jie skirti priminimui, bet ne mokymuisi ir dalyko suvokimui.

Reikia pripažinti, kad kiekvienais metais vis daugiau atsiranda studentų, kurie jau moka kurse nagrinėjamus dalykus.

Teko skaityti kitus kursus, kuriuose nagrinėjamos „Praktinei informatikai“ analogiškos temos, aukštesnių kursų, kitų studijų programų studentams. Nežinau kodėl, bet jų požiūris skyrėsi nuo pirmo kurso studentų. Iš pokalbių su studentais galima paminėti keletą priežasčių. Kadangi aukštesnio kurso studentams teko ruošti įvairius darbus, jie susidūrė su problemomis. Tokie studentai turi kausimų, jie domisi, kaip paprasčiau padaryti vieną ar kitą dalyką. Dar viena priežastis gali būti tai, kad aptariamais atvejais studentų srautai buvo gerokai mažesni. Juk visada lengviau pasislėpti minioje! Gal būt reikšmės turi ir tai, koks atsiskaitymas – įskaita ar egzaminas. MIF pirmame kurse – įskaita.

Dar viena problema – tai „šveplas“ rašymas lietuviškai, t.y. nenaudojant raidėse nosinių, kepurinių. Jas arba pakeičia panašiomis lotyniškoms, arba įsiveda savus žymėjimus: uu, sh ar panašiai. Tokiam rašymui nemažai įtakos daro tai, kad studentai rašo daug elektroninių laiškų. Elektroninis paštas naudojamas jau vidurinėse mokyklose ir ne tik vyresnėse klasėse. Jaunimas laiko blogu tonu elektroninius laiškus rašyti gražiai lietuviškai. Ilgainiui prie tokios rašybos priprantama taip, kad net nepastebima, kad kažkas negerai. Nesupranta net tada, kai užmetus žvilgsnį iš karto sakoma, kad dokumentas blogai paruoštas. Tai neužkliūva ne tik dokumento autoriui, bet ir jo draugams, stovintiems už nugaros ir laukiantiems eilės atsiskaitymui.

Literatūra

- [1] <http://www.ecdl.lt>.
- [2] *Moksleivių visuotinio kompiuterinio raštingumo standartas*, Parengė: V. Brazdeikis, V. Dagienė, P. Gudynas, N. Kriščiūnienė, A. Otas, A. Verkienė, A. Verseckas, R. Zabarauskas, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija (2002).
- [3] Y. Buettner, Ch. Duchâteau, C. Fulford, P. Hogenbirk, M. Kendall, R. Morel, *Information and Communication Technology in Higher Education*, IFIP (2000).
<http://poe.netlab.csc.villanova.edu/ifip32/ICTinHigherEducation.doc>
- [4] Iowa State University, Catalog 2001–2003, Computer Science.
<http://www.iastate.edu/catalog/2001-03/courses/coms.html>
- [5] V. Dagienė, Profilinės vidurinės mokyklos informatikos mokymo problematika, *Informacijos mokslai*, **14**, 70–80 (2000).

About “Practical Informatics” course

S. Dapkūnas

The paper describes the contents of course “Practical Informatics” for underclassman. It deals also with the problems of that course. The course is based on ECDL requirements.